

ԲՍԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պուշկարինյ համար	12 թր
Տարեկան	6 »
Վճարահատի	8
համար տարեկան	15

Վաճառքի համար	3 s r.
Տարեկան	1.50 »

Իրականացնում ենք սուս-
քին երեսին համար 40 ս.
հսկ վերջին երեսի հա-
մար 20 սանիսի և երեքին
ուղեի անգլաներու համար
20 ռոս գեղը կրչայ :

Վաճառքի համար ձեռք 10 սանիսի

ՇԱՐՋՈՒՄ

et P. K
(Autriche)

atharis

Նախկին և իրավ զրկեղ
և իրավաբանական հաս-
ցիկն :

Редакция на вестникъ
«Шаржумъ»
Варна

Redaction du journal
«Charjourn»
Varna
(Bulgarie)

Արևմտահայկան համար
ձեռք
(20 ՍԱՆԻՍԻ)
Պուշկարինյ համար
ձեռք

— 15 ՍԱՆԻՍԻ —

Գրութիւնք և՛ չեն տրուի

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻ ԶՈՐԻՔԵԱԲԹԻ ԵՒ ԵԱԲԱԹ ՕՐԵՐԸ

«ՇԱՐՋՈՒՄ»-Ի ԲՍԺԱՆՈՐԴ ԳՐՈՒՈՂԸ ԲԱԺՆԵՂԻՆԸ ՊԵՏԻ ԵՒ ԿԱՆՆԻԿ ՎՃԱՐԷ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Երբ սիրելի կարագետին վա-
ղահաս մահուան առթիւ մեզ
յայտնուած ցաւակցութեանց և
երգեցիկ խորհրդին կողմանէ ցոյց
տրուած համակրական նշաննե-
րուն, ինչպէս նաեւ զրկուած
պսակներուն համար, ներկայիս
մեր խորին շնորհակալութիւնը
կը յայտնենք :

Ռուսմուք, 2 սեպտ. 1902
Ընտանիք Մինասեան

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՇՆՈՐՋՈՒՄ-Ի ԲԱԺՆԵՂԻՆԸ ՌԻՏՈՂ
ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՍԷՉ

Կիւլպէնկ Թօսունեան-Չակպիկ
Միջոցեան—Աղէքսանդրիա
Յ. Պօտուրեան—Աղէքսանդրիա
Մ. Լէօն—Աղէքսանդրիա
Երուանդ Փափազեան—Գաճիք
Մ. Բ. Կարնպոյրսեան—Գաճիք
Յայտարարելով բաժնեգրին ու-
տոյններու երկրորդ ցանկը, կառա-
յարկենք մեր միւս բաժանորդ-
ներուն որ շտապեն իրենց պարտ-
քերը վճարել :

ԱԶԳ

Ազգային վարժարանի մը մէջ
երբ տարի պաշտօնավարած և
բարձր պաշտօնավարութեան
համար վկայական ունեցող վար-
ժուհի մը պատրաստ է պաշտօն
վարել 600.700 Փրանք տարե-
թուշակով :
Պէտք ունեցողները կրնան
գիմել խմբագրութեան :
—Սլիվէնի վարժարաններու
համար ուսուցիչ մը պէտք է :

ԵՐԿԻՐ

Ամառը անցաւ . հայ ժողովուր-
դը մի անգամ ևս ազատվեց կո-
տորածից և Սուլթանի Համիտի
ամեն օր սպասված մեծ ճիւղ ահա-
լի շտրիքը տեղի չունեցաւ :
Այս էլ բարեբախտութիւն է
Համիտի ճիրաններում գալարվող
հայ ժողովրդի համար :

Հայկական յեղափոխական ու-
ժերն էլ ամառը լուռ անցրին .
անցեալ ձմեռ թուրք կառավա-
րութեան մեծ խռովութիւն
պատճառով հայ հրոսակային,
աւ լի ճիշդը զինակիր խմբերը
մէջ տեղ չերեւցին . անշուշտ
մտածելով որ դեռ փոքրիկ խմ-
բերով չէին կարող իրենց սրջե-
րից դուրս թափված և հայկա-
կան լեռներն ու ձորերը բռնած
քուրդերին յաղթահարել . Գեղե-
ցիկ և օգտակար սխառէմ . քանի
որ դեռ մեծ ուժը չէ կայմակերպ-
ված , փոքրիկ ուժով ամառ ժա-
մանակ բաց սպարտեզ գալը այն-
քան էլ խոհեմութիւն չէր լինի :
Գալիս է ձմեռը, հայ ժողովրդի
ամենագառն տանջանքների ժա-
մանակը . բայց և նպաստաւոր
ժամանակը զինակիր խմբերի
չարքաչ ու գիւցազնական գոր-
ծերի և աշխատութեան : Այդպէս
գործեցին անցեալ տարի Անդ-
րանիկը և ընկերները . արդեօք
այս ձմեռ նրանք աւելի բազմա-
թիւ չե՞ն լինելու :

Անդրանիկները անխնջ և ան-
նկ ըն են . Երկրի անտանելի
պայմանները նրանց սուխոյմ են
գործունէութեան պէս պէս կեր-
պեր ընդունել , գործել այն ժա-
մանակ , երբ ծոյլ թուրքը և
բուրդը հայի արիւն քրտինքով
ձեռք բերած պաշարի մի խոշոր
բաժինը սեփականացնելով բոցա-
վառ օջախի շուրջը բորբոս , ո-
րոշում է երազելով Մահմէտի
արքայութեան մասին կամ հային
հարստահարելու նոր ծրագրերն
կազմում : Արտօւմ ու երազում է ,
որովհետեւ ցրտից վախենում է :
Երեւակայումս հմ Հայաստանի

ցուրտ ձմեռը , դաշտ . լեռ ձոր
ձիւնով պատած . բուք ու փոթո-
րիկ կէտից բոլոր արգելքները
ոտքի տակ տող հայ հերոս զի-
նակիրներն ստորնք իբրև դժ-
բախտ երկրի . Բնուա ժողովրդի
պահպան . հիշատակներ զէնք ,
վառու ու փամփուշտ են հաս-
ցնում ստորիկ հային :
Երեւակայի թող և ամեն մի
հայ . թող խոնարհվի ձիւնապատ
Հայաստանը ճիւղող հայ հերոսի
առջև և տայ , զէնք տայ հայ զի-
նակիր ձեռքը հասցնելու համար
Սասուն , Զէյթուն , Տարօն ու
Վասպուրական :

ՎԱՐԴՈ

ՅԻՇՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

(Այլաբանութիւն)

Պատիկ ծոցի մը կողքին շին-
նուած գեղեցիկ նաւահանգիստ
մըն է Ա... : Ամեն անգամ որ ա-
ռեւարական գործերու բերումով
կայցելեմ այն քաղաքը , չեմ կր-
նար իմ մէջ պահել յոգուած խո-
րունկ տպաւորութիւն մը , որը
կըզայ յիշեցնել ինձի երէկի մի-
տխուր գէպի , ներքնապէս առ-
ընշտած իմ կեանքի պարագա-
ներով :

Վարագոյր մ , որը քաջուած
պիտի ըլլայ պատմութեան մէջ
յիշատակուած տուններու , գէպ
քերու իսկական գոյնին վրայ ,
ընթերցող հասարակութեան հա-
մար ունի իր շահեկանութիւնը
հոն տեսնելով իր ներքին բար-
քերէն կարեւոր յատկանշական
կողմեր , և հասարակական գոր-
ծիչին , հանրութեան բմբունու-
մի առաջ ունեցած դիրքէն մի-
քանի դիմեր . իսկ անոնց համար
սրտնք պատմութեան հետ սեր-
առնչութիւն ունենալով իրազեկ
են նրա ներքին պարագաներուն
և պատճառներուն , պիտի հոն
նկարուած տեսնեն , իրենց իս-
կական գոյներն ու նկարագիրը .
և թէ սակայն իրողութիւններու
չարքին մէջ—վերջինների հա-
մար—ինչ , ինչ պակաս կէտեր

գտնուին , անոնք մոռացումէ ա-
ւելի . վերապահումներով չեն
արձանագրուած :

Ա... քաղաքը հակառակ իր բը-
նակութեան յարեկեցիկ գրու-
թեան կրթական տեսակետով յե-
տնեալ վիճակ մը ունէր : Ա...ս
չըջանին (թեմին անունը) Ռուսմ
նական խորհուրդին իրաւասու-
թեան տակ կը գտնուէին Ա...ի և
չըջականերու դպրոցները , եր-
կար արատմութեան մը յետոյ ,
վերջնապէս իր սպարտեզի կարո-
ղագոյններէն ուսուցիչ մը կուղար-
կէ Ա...ի դպրոցը : Երկար , սա-
կայն անխոնջու անկեղծ նու-
րում մը գէպի իր իւրաքանչեւ
տունէութիւնը , մօտագոյն ժամա-
նակի մը մէջ դպրոցը կը գնէր
նախանձելի կայութեան մը մէջ .
Հայ ազգաբնակչութեան կարեւոր
մաս մը . իր զաւակները յերկար
ապեն օտար դպրոցներ զրկելէ
վերջ ի տես ազգ . յարկի բարգա-
ւաճ վիճակին , հեռահեռ կը մօ-
տենար իր տոհմային տաք մը թ-
նալորտին : Ժողովրդի վրէպ իր
ուսուցիչը ունեցած սեղմ ու հին
գաղափարները տեղի տալով ակ-
նածանրով իւրաքանչեւ մը ,
գորգուրտ վերաբերում մը կը
չինէին նրա անձին շուրջ . Եւ այ-
լուած անխոնջ ջանքերու շնոր-
հիւ . դպրոցը կը տար կարճ ժա-
մանակի մը մէջ . կիրթ ու զար-
գացեալ սերունդ մը որը կը պա-
նար և աջակիցը դաստիարակի
աշխատութիւններուն : Ա...ի շըր-
ջանը լաւագոյն սպագա , մը կը
խոստանար , եթէ սակայն յիշեալ
գաւառի կրթական գործը վարող
մարմինը , զգալիօրէն չեշտուած
ներ օժանդակ ուսուցիչներու կա-
րիքը լեցնէր , որը կը յառաջանար
աշակերտներու յարաճուն քանա-
կէն . շը մոռնանք յիշելու աստ
թէ դպրոցի նիւթական պէտքե-
րը , պարագաները գոհացնելու
համար , ժողովուրդէն հաւաք-
ուած գրամը ամբողջովին ուսում .
խորհուրդի զրկուելուն , նոյն
չըջանի կրթական գործը յիշեալ
մարմինէն կախեալ էր :

Սուրէն (ուսուցչին անունը)

գիտելով իր ոչ թի անբաւականութիւնը սաւանձնած պաշտօնը բազմացուած չափով վարելու և միայնգամայն նկատի ունենալով տեղւոյն ու շրջակաների մէջ ցուցուած ուսման ջերմ բազմանքը, կը մղուի նախաձեռնարկը լինելու կրթութեան մասնախումբի մը կազմութեան, որին նպատակը պիտի ըլլար ամբողջ գաւառի կրթական վիճակին մղում ապա:

Երկուստարգ ուսուցիչը առաջին առթիւ կը գիտէ ուսումնականին և իր ու մասնախումբի մը ապրումը օրինակներու մասին խօսելու և օգնական գաւառացիներու անհրաժեշտ պէտքերը կը շնչոտէ. մինչդեռ այն զբաղուածներքին ծրագրական խնդիրներով, անպատասխանի կը ձգէ Սուրէնի գիտնականը:

Ռոճերու և մ'ընցներու անբաւականութիւնը սակայն դպրոցը չէ կարող մշտական բարգաւաճումի մէջ պահել որք ինքնին պատեհութիւն մըն ալ կը ներկայացնէր օտար հաստատութիւններուն կրկնապատկելու իրենց ջանքերը, որպէսզի հայ դպրոցին դիրքը խախտելով դերակշռութիւն մը ձեռք բերէին կըրթական հրապարակի վրայ: Եթէ ուսումը խորհուրդը չի կանխէր անոնց մտադրութիւնները, հաւանական էր որ անոնք իրենց նիւթական առաւելութիւններով հարկադրեցութիւն մը յառաջացնէին հազիւ գոյացուած արգիւնքին վրայ:

Սուրէն իր լքուած վիճակին մէջ, գիտելով որ թիւան ծանրակշիւ հանգամանքը խոհեմութիւնը կուենար տեղափոխ զարգացած ուժերէն առժամայն օժանդակներ հայթայթել. գէթ հակակշռելու համար թշնամի հո-

սանքը: Իրերու այս տխուր ընթացքին մէջ Ուսումն. խորհուրդին եղած կրկնակի գիտնականութեան անհրաժեշտութեան առաջ առժամայն անփորձ օգնական մը կուզարկէ խոստանալով. Բոտեն նորերը եւս զրկել: Նորեկս իր անփորձութեան մէջ լուրիչներէ աւելի կարօտ ուսացումի, ոչ մէկ բաւարարութիւն կրնայ տալ զգալի պահանջին որի վրայ Սուրէն ճարտեստեալ Ուսումնականին տատամտ ընթացքէն, կը գիտէ իրեն ծանօթ հնօրեայ պատուելի մը որք ժամանակակից գրաբարի աշխարհագրի վէճերուն մէջ առաջին կրակոտ պայքարողներէն ըլլալուն կարեւոր անուն մը շինէր էր իր ժամանակներու մէջ. և կառավարիչ գալ պաշտօնավարել իրեն հետ, Երկար թղթակցութիւններէ վերջ պատուելի Մինաս, ներկայացուած պայմաններու վրայ և ուսումն. խորհուրդի հաւանութեամբ կը գիտէ իր նոր պաշտօնատեղին, հետք բերելով և ուրիշ տըրամադրելի պաշտօնակից մը. ի հարկին գործածութիւնը, Ահա վերջապէս երկար յոգնութիւններէ յետոյ երկուստարգ ուսուցչի ջանքերը յաջողութեամբ պսակուելու ամեն հաւանականութիւն ցոյց կը տային: Ուսուցչական նոր մարմինը կազմուած թարմ ուժերով, ծրագրով, կը պատրաստուի գործելու և կրթական գործը բազմացուած վիճակի բերելու: Միացեալ ուժերու այդ ջանքերը բնորոշուած թշնամի հոսանքը սպաննելու և զերակշռելի դիրք մը ձեռք բերելու հաստատ մտադրութեամբ — պիտի իրականութիւն գտնէին, եթէ սակայն չի գալին կարգ մը տխուր իրողութիւններ որոնք կը յառաջանա-

լին Մարմնոյն րքին բաղխումներով: Սուրէնի և Մինաս պատուելիի պայմանաւորումով, առաջինը մի քիչ ժամանակ եւս մնալով, պիտի աշխատէր ծանօթութեան իր նոր պաշտօնակիցներուն տեղական հանգամանքները և ապա մեկնէր շրջակայ մութ անկիւններու մէջ մտքի լոյս տարածելու և ուրիշ կարգ մը պայմաններ որոնք ընդունուած էին երկուստէք: Սակայն պատուելիի շփացած իր բարեկեցիկ գիրքին մէջ՝ եսի մէկ նոր զգացումին փթիթիւր կզգայնորոշին. ինք իր ժամանակին նշանաւոր աշխատանքներէն լինելուն շէր կարող հաշտուել ասպարէզի վերայ նոր ծրագրերու գծած ճանաչարհով գնալու մտքին. պէտք էր ապագայ յառաջանալիք կրթական նոր շարժումին գլուխը ինք գտնուէր. ուստի իր մէջ կը պատրաստէ նոր ծրագիր մը, նախ իր անուշ իր երեկի տուած խոստումները որոնք կերպ մը կը հաստատէին Սուրէնի ձեռնհասութիւնը և ապա շքացնել նրա ուժը Սուրէնի շրջանէն: Սուրէն առաջին առթիւ իր սուր հոտառութեամբ կուհեր էր պաշտօնակցին փոփոխականութիւնը և փութացեր անոր յիշեցնելու այն պայմանները՝ որոնց վրայ միայն զինք հրաւիրելու մղուած էր:

Սակայն Մինաս պատուելիի իրեն յատուկ փաստաբանութեամբ մը կը ջանայ այլափոխել իր ընթացքի նշանակութիւնը. ինչ որ պատճառ կը զանալայնորին բախումներ ստեղծելու, և յարուած վիճակի մէջ պահելու երկու կողմերը. Սուրէն իբրև տեղւոյս ձեռնհասու պատասխանատու անձը, առաջը առնելու համար երկուստէք անհամաձայնութեանէ

յառաջանալիք տխուր հետեւանքին պատուելիին կառավարիչ հեռանալ: Մինաս իր գտնելին մէջ սնուցած ապագայ զոյգորիկ երազներու յանկարծական փրկուածին շէր կարող հաշտ աշխատող գիտելու պէտք էր իր գիրքը խախտող պատճառները վերցնել խապառ, որպէսզի իր հէջը քշէր ինչպէս ռամկօրէն կըսեն. «Արդէն Սուրէնի մեկնելու պարտական ամենուն ծանօթ էր ինչպէս և Ուսումնականին. այս վերջինը իր մի գրութիւնով պատուելին անդուն առագ պատեցութեան մէջ իսկ Սուրէնը իր նոր պաշտօնին մէջ հաստատութիւնը: Պատուելիին իր գիրքին մէջ հաստատող այդ վաւերագիրը բնական է զինք մզէր ամեն միջոց դրձածելու, պաշտօնակիցը դուրս վերտարելով, ասպարէզը իրեն վերապահելու համար: Իր այդ ձեռնարկին մէջ յաջողուելու համար միւս պաշտօնակիցներու հաւանութիւնը անհրաժեշտ էր: Ինչ որ չուշացաւ իրագործելու, խեղճ միամիտները յոսադրուած գոյտրիկ ապագայի հեռապատկերներով որ կը շաշուէր պատուելիին, փութով կիյնային իրենց համար պատրաստուած թակարգին մէջ: Առաջին առթիւ գաւառապարագիր մը շինուելով լըլուեցաւ Ուսումն. խորհուրդին որ տակով կը փայլէին տիրահաշակ պարոններու ստորագրութիւնը:

Հրաչեմիլոսդ
(Շարունակելի)

ԱՐԻՒՆԱՐԲՈՒՆ

(Հայ հեղուսակիս և անիի պատկեր մը)

Արեւոյն լուսաթոյր դոյրերը շատագոչ կօսկեզօժէին բաւր լեռնա գագաթները. բայց զես Սուրբէնէ խորաթնիչ անշարժութիւն կը սիրէ կարծես գահալիժօրէն ինկած թովիչ երազներով անուշ քնոյ մէջ: Մոգը խիստ խաղաղ ու հրօտորիչ է իր բարձր աւառ անուշահոտութեամբը, Ուսումն. ծրագր այս պահուն Արեւնարբոյին անտաղի սիգածեմ սրտցումով կարկաշտնոս տիքները ճեղքելով նաւանդութեամբ կը յառաջանայ ու խորիսի կը ձգէ: Երկու խնկելի ընկերները, Արեւն ու Արթին գորս կելլին, նաեւ իրենց հետ Նիւթիւրիւրտանի վիթիւրի սասակը. որ հիսայ սնակի կերպարանք մը ստացած էր: Մի քանի վայրկեան երկու հոգի խորհրդաւոր խորհրդակցութիւն մը կը ընեն ու վճական որոշումով կը հրա-

մային մի անբուռն սանտաղը նշանակեալ տեղը հեռացնել ու իրենք կիմիւր շիւրտանի դիակը ցիցի վրայ հանելով ծովեզերքը ամենուն տեսնելի տեղ մը կը տնկին ճակօին վրայ փակցնելով իւրաքանչիւր որուն վրայ այսպէս կը գրու. «Թող օրինակ անեն նմաններ, եթէ չեն ուզեր անոնք ալ միտնայն բազդին տրժանանալ: Գանդ Սեթօ»: Ու կը շտապեն մօտակայ իտուտ պուրակները հանդ չելու անցեալ գիշերուան կուրի գրծրնդակ խոնջանքէն հօրկազրուած մասնաորարար:

Հազիւ ատուտա եղած էր, երբ ամբողջ Սիւրբէնէյի թուրք բնակչութիւնը հոգեթունջ յոգնութիւններու ենթակայ, արսուագին երկուսի մը ուսած էր: Հակառակ իրենց գագանական պաղարիւնութեան սսակումի ու տառապեցնող արձաւ իրքի ցնցումներով անոնց զգայազիրիկ սիրտը իւրեզ կիւնար: Եղբրական տարածանութիւն մը տարածուած էր ամեն տեղ, ու ամեն սք զօրխային հետաքրքրութեան զարմացիտ չիշտով հարցապնդում կընէր մին միւսին:

— Ինչ է եղբր...
— Կիւրիւր չէրտանը երկնցուցեր են... յօշոյզ զարկեր են...
— Ո՞վ...
— Ո՞վ կրնայ ըլլայ, ան... Գանդ լըն...

Ու բարբարիկ Սիւրբէնէյիներու աւազակաբարոյ ջոյրները, բողբոյ ալ թախտագին խորագէտ իրենց ընկերաւագ կապեալին շարաչար սատակումին համար, արագալուր կը շտապէին մօտակայ Արեւի գէզազեղ աւնը, որ հիմա կը գտնուէր կիւրիւր չիւրտանի գիակը իր ընտանեկան բնակավայրին մէջ: Ողբերգու կիւրերու ու մարգերու հոծ բազմութիւն մը տրղէն գրաւած էր ապարանին յայնալձակ կողմը, որու կեցոյնը խոտանի մը վրայ հաստատուած տախտակին վերայ շարանագրուր ստակին ահարկու պատանքը երկուստեւում էր: Գըլ խուն վերեւ ջտառակ մայրը իր մի քանի ամենամօտ բարեկամներով շըլջապատուած՝ մազերը փետտելով կուրար ու կուրար գտնադիւնորէն, որուն հետ նաեւ ամբողջ ցաւակից բազմութիւնը արտասուաթմոր կը սգար իսկ ալ կոյմը ծնկաչօք, ձեռն ի

ճակատ տրամախոց, երեսը կախ լուռ ու մունջ կը կենար կիւրիւր չիւրտանի կիւրը, Գանդին փոքրիկ բոյրը, ու միւս կողմը Թէքիչօզի ազգապիղծ արին, Գանդին մեծ քոյրը միւրեւոյն ողբերգական գրութեան մէջ: Զարմանայի էր սեւարանը: Անոնց ներքին տախտակները անպատու էր, մահուան չափ դառն էր անոնց ներքը բայց իրենց վիշտն ու կ'կիծը արտայայտելու աղի արցունք մըն ալ թափելու զոհողութիւնը իրենց: Բացերեւ անոնց զեփ գեղին կեյպարանափողու մէջ կը տեսնուէր թէ անոնք այդ վայրկեանին հոգեբանական տառապանքի ճակատագրուած էին ու իրենց ֆիզիքական ծնունդին կը համեմատուէր անոնց սրտին կրակը: Անոնց ներքին իրարոնցու մը փոթորկալից ու տանջալից էր, անոնց իրտն ու հոգին շանթարձակ, վրիժագող բոյն մըն էր դարձած կարծես անընկճելի ըմբոստացումին: անոնց վաղնջական յիշականի անտիական, սիրանուշ զիմազիբը ու հրօտորիչ առոյգ երստասարդութիւնը աւրելուած էր կիւրիւր չիւրտանի կիւրը:

այնտեղ քառաձայն մշակում է մի քանի երգեր . և վերջը խմբովը հայոց եկեղեցում երգում է :

Մտաւոր նա ուղեւորում է արտասահման երգեցիկ խմբեր լսելու Տաճկահայաստանի երգեր հաւաքելու և եկեղեցական երգերը կանոնաւորելու նպատակով :

Ճանապարհորդութեան միջոցին նրան յարկովում է լսելու 27 եկեղեցական , դպրոցական և մասնաւոր խմբերի . որոնցից միայն 2 ձայնով երգել են Պոլսում Չուհաճեանի աշակերտները և Վենետիկի Ս. Ղազարի վանքում երաժշտապետ Բիանքիի աշակերտները : Քառաձայնի վերածած երգերի շը պատահելով վերադառնում է Կովկաս :

Կարա—Մուրզային քաջալերում են Ալիշանը , Խրիմեանը խորհուրդ տալով աշխոյժ երգերը քառաձայնի վերածել :

Վերադառնալով Իւրաքու որոշում է երկու սեռից խումբ կազմել . Սմբատեան եպիսկոպոսը ալլ եւս թոյլ չի տալիս եկեղեցում երգել , առաջ բերելով անհեթեթ պատճառներ : Կարա—Մուրզան չէ վհատվում , նա մնում է բաբունում և յաջողում է 1888ին 150 հոգուց պատկանելի երկուսն իսումբ կազմել և կարեւոր պարագաներում երգել :

Իւրաքու կարճ ժամանակով անցնում է Թիֆլիզ և այնտեղ էլ է խումբ կազմում , գնում է և ուրիշ քաղաքներ , նոյնպէս համերգներ տալիս տեղացիներին կարճ ժամանակում իմբեր կազմելով :

Կարա Մուրզայի գլխաւոր ցանկութիւններից մէկն էր կանոնաւորցնել եկեղեցական երգեցողութիւնը , որի համար երազում էր զյալ էջմիածին և ճեմարանում դասեր տալով քառաձայն երգեցողութիւն դնել նախ էջեխսանի Մայր տաճարում , ապա և տարածէր միւս եկեղեցիների մէջ ճեմարանում պատրաստված աշակերտների միջոցով :

Սեղրակեան եպիսկոպոսի ճեմարանի տեսչութեան օրով Կարա Մուրզային յաջողում է ճեմարանի ուսուցիչ կարգվել : Նա սիրով գործի սկսում է ճեմարանի , աշակերտներից մի ահագին խումբ է պատրաստում , բայց ինտրիգները խորտակում են նրա գործը և նա հեռանում է էջմիածնից , որովհետեւ կաթոլիկ էր :

Բայց Կարա Մուրզան չէ յուսահատվում , նախ գալիս է Խիֆլիս . այնտեղից սկսում է թափառել հայաբնակ քաղաքները և ամեն տեղ խմբեր է կազմում :

Կարա—Մուրզան 1885 թից սկսած կազմել է 90 խումբ . տուել է 248 համերգ : Նրա խմբական երգերին մասնակցել են 6000

հոգի : Նա մշակել է 320 երգ , և գրել 67 ինքնուրոյն հեղինակութիւններ :

Նրա խմբական երգեցողութիւնների մասին գրել են ՎՊՅ աւելի Ռուս , Վրացէ և հայ թերթեր :

Մինչեւ [մահւան] վերջին օրը նա զբաղված էր խումբ պատրաստելով և զոհ գնաց իր հեռանդին : (քաղւած «Իսկուսական») :

ԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Կովկասի (նոր) քաղաքին մէջ մեծ հանդէսով և հայ , ռուս ու պարսիկ բազմութեան ներկայութեան շքեցունք էր յայտնի բարեգործ եղբարք Ժամհարեաններու շինած և իրենց հաշուով յայտնուցուցած հիւանդանոցը :

— Ինթերսպուրիկ հայերը մեծ յուզումի մէջ են որովհետեւ էջմիածինը առանց ձխականներու հաւանութիւնը առնելու տիրացու մը քահանայ ձեռնադրեր է Ինթերսպուրիկ հայ եկեղեցիին համար : Չեռնադրութիւնը յաջողցուցած է Խրիմեանի ազգական հոշակաւոր Խորէն էֆէնտիկաշառք ուտելով :

— Շաբաթ օրը Վառնայի մէջ նոր սկսող հայ սերգեցիկ խումբը հանդէս մը պիտի ապ պատիկ թատերախաղով մը միտին :

Յուսայի է որ հասարակութիւնը պիտի քաջալերէ նորակազմ խումբը :

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թ Ո Ւ Ի Ք Ի Ս Ա

Սուլթանը Չինովիէֆին խոստացեր է նոր թորփիլանաւերու ներդրողներէն տնցնելու խնդիրը ինպատակութիւն պիտի որոշուի :

— Ալպանացիները խուժեր են Սրպիոյ սահմանները և շատ մը վայրենութիւններ ըրեր են :

— Ռուսական Ռուսիոյ օրինակին նեակելով թուրք կառավարութեան պահանջներ է որ զրահաւոր Ելիզաբետեան և զպորոջանաւ մը ներդրեն ընդ անցին :

Պ Ո Ւ Լ Կ Ա Ր Ի Ա

Մակեդոնական Բ. կօմիտէի փոխ նախագահ ժէնէրալ Յովչէֆ որ Սօֆիէն աքսորուած էր , Սօֆիա վերադառնալով կրկին ձերբակալուել է :

— Երկ երեկոյան ժամ երեքին Վառնա հասաւ մեծ զուքս Նիքոլայ Նիքոլայիչ և ժամ վեցին նա էն ուղղակի թրէն նստելով իր շքախումբով միասին մեկնեցաւ դէպի Շիբքա ոռոսական հանդէսներուն վայրը :

Վառնան սօնական տեսք ունէր , զարգացած էր ռուսական և պուլկարական գրոյակներով :

Մովսիս անգլին ըզմութիւն խոնուած էր :

Ֆ Ր Ա Ն Ս Ա

Երեսփոխան Մ. Տրօն դատի ևնթարկուած է որովհետեւ Պրըթօնի կաթոլիկները իրատած էր որ իրենց դրամներ պետութեան խնայողական սնտուկէն ետ առնեն :

— Նախարարապետ Գօմր Մարթայի հանրապետական ընտրողներու կողմէն տրուած հացկերոյթին ատեն ճառ մը արտասանեց և ծովային նախարար Բլլթանի ու պատերազմական նախարար Անարէի քիչ մը յոխորտացող ճառերը , որոնք օտար երկիրներու մէջ խողովեցուցիչ տպաւորութիւն թողուցած էին , ակնարկելով , յայտարարեց որ նախարարութեան հակառակորդները ամեն մէկ նախարարի բերնէն աւելնով եզած խօսք . ևն տարբեր մեկնութիւններ կուտայ , մոտնալով միայն նախարարութեան պետը պատասխանատու է քաղաքականութեան :

Պ Ե Լ Ի Գ Ա

Երկիրը սուգի մէջ է , որովհետեւ Սրայի մէջ յանկարծակի մեռաւ երկրին սիրելի թագուհին :

Ս Ր Պ Ի Ա

Նախարարութիւնը կրկին հրօթարականը տալու մտադիր է , որովհետեւ փոխտոութիւնը Բարիքի մէջ յաջողած չեն , Ֆրանսա շատ ծանր պայմաններ կառաջարկէ փոխտոութեան համար :

Ռ Ո Ւ Մ Ա Ն Ի Ա

Ռուսական կառավարութիւնը ինչպէս ամեն օտար ցեղեր , նոյնպէս և հրէաները , քիչ մըն ալ աւելի կը նեղէ :

Անցեալները Ամերիկայի միացեալ նահանգներու կառավարութիւնը գիւմած էր ուսմէն կառավարութեան հրէաներուն դէմ ձեռք առած խիստ միջոցներուն վերջ տալու համար . հիմա ալ անգլիական կառավարութիւնը ինչպատ ուսմանական հրէաներու նօթալով մը դիմած է Պէրլինի դաշնագիրը ստորագրող պետութիւններուն :

Պէրլինի պաշտօնական շրջանակներու մէջ հաւատացած են որ Գերմանիայի համակիր է Անգլիոյ ըրած քայլին :

Կ Ն Զ Մ Ա Ր Ա Ր Տ Ո Ւ Ն «Ր Ա Յ Յ Ի»

Վառնա ուրիցա «Շիպչէնքա»

Կր կազմուի խնամքով ամեն տեսակ գիրքեր , ատորակներ ու վաճառականական տոմարներ :

Յանձնարարութի ներ կընդունուին և կը կատարուին շուտով : Աշակերտներու և աշակերտուհիներու համար մասնաւոր դեղ :

Յ Ա Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

«ԲԱԿԻՆ ՍԻՆԻՆ» ընթերցարանի մէջ կը ծախուի Ատոմ Եարճանեանի «Գիւլպարի» ինչպէս ի նպատակ շայ Ուսանողական Միութեան :

Գինն է 1 լէֆ արծաթ : Կր ծախուի նաև «Ղարալի Ագա» սուրճեան ճանապարհին : Գինն է 90 սանթիմ Վառնա

Ա Ձ Դ

Վառնայի հայ երգեցիկ «Դուլ» թանկ խումբը իւր առաջին նուագահանդէսը պիտի տայ վաղը , շարաթ երեկոյ Ոնպտեմբեր 14ին «Սանթրալ» սրահին մէջ :

1. Մեր Հայրենիք
2. Լուս Կարա—Մուրզա Երկսեռ խումբը
3. Հրամէշ Կոչկուսն Բ. Խաչիկեան
4. Դաշնակի վրայ Ն. Ամիրխանեան
5. Հայաստան Ռոֆ. Դալփաշեան Օր. Չապէլ Նորիկեան
6. Զէյթուն անկախ Ն. Ամիրխան Արական խումբը :

ՉԵՅԻ ՃԵԼԱԼԵՏՏԻՆ

Թատերգութիւն 3 արարուած

1. Ես լըսեցի . . . Ն. Ամիրխանեան
2. Արեւ Ն. Ամիրխանեան Երկսեռ խումբը
3. Սպանական պար . . . Մոշիօսկիյ Բ. Խաչիկեան
4. Լուսաղբիւն Կոստ Օր. Ա. Արէլեան
5. Գացէք տեսէք Կարա—Մուրզա Երկսեռ խումբը
6. Ի մաքա Ատոմ Արական խումբը

Յ Ն Յ Տ Ա Ր Ա Ր Ո Ւ Թ Ի Ի Ն

Սկսաւ հրատարակուիլ Ֆրանսայի նշանաւոր վիպասաններէն Լուի Նուաւի :

ԱՆԻԾԵԱԼ ՊԱՆԴՈՎԸ

Գերազանցապէս հետաքրքրաշարժ Ամեն դասակարգի դիրամատչելի ըլլալու համար գիրքը երկու մասով երեւան պիտի ըլլայ մէկ հատորի մէջ և ամբողջութիւնը 52-54 թերթերէ պիտի բաղկանայ :

Իւրաքանչիւր մասին բաժանորդագրինն է Վառնայի համար 4 25 . ուրիշ քաղաքներու և արտասահմանի 4,50 . իսկ ամբողջութեանը բաժանեցինն է , Վառնայի համար 2,50 . և Վառնայի դուրս 3 ֆր. ձեռքէ առնողները պիտի վճարեն տոշուան պէս 8 երեսնոց պրակին 5 սանթիմ :

Սմէն քաղաքները և կամ գիւղեր ուր մէկէ աւելի բաժանորդ ունենալ , միայն մէկ հասցէի ամէն շարաթ երկու պրակը մէկ ծրարով պիտի դրկուի իսկ առանձին բաժանորդի պրակները 6 հատը մէկ ծրարով պիտի դրկուի . փոսթի ծախքը հրատարակչին վրայ է : Փօփաքողները պէտք է դիմեն հետեւեալ հասցէին :

Onnik Parseghian
Imprimerie Orientale, Varna
Գրանի փոխարեւն Եւստակայոջուլ ալ կընդունուի :

Отговорникъ Мурадъ-Ераносянъ

Печатница „Възпимость“ Варна.